

UNA INTERVENCIÓ PRIMERENCA
EN LES DIFERÈNCIES
D'APRENTATGE

Formació 2024

TEA

Ricardo Enas
FUNDACIÓN | NATURA BISSÉ

CONCEPTE

El TEA (Trastorn de l'Espectre Autista) és una condició del desaenvolupament neurològic que afecta en com una persona interacciona, comunica i procesa la informació. Aquest trastorn és molt variable en la manifestació, per aquest motiu es denomina "d'espectre", ja que pot afectar a les persones de maneres molt diferents i en diferents graus de gravetat.

**INTERACCIÓ
SOCIAL**

LLENGUATGE

EMOCIONS

COMUNICACIÓ

RECORREGUT HISTÒRIC

1.- Primers estudis i descripcions (1908-1943):

1908: El terme "autisme" va ser utilitzat per primera vegada per el psiquiatra suís Eugen Bleuler per descriure un símptoma de l'esquizofrenia, caracterizat per una autoabsorció patològica.

1943: El psiquiatra austríac Leo Kanner publicà un article on describia a 11 infnats amb un patró de comportament que li va anomenar "autisme infantil". Va identificar característiques com la dificultat per relacionar-se amb alters persones, amb una resistència als canvis e interessos restrictius i repetitius.

2.- Desenvolupament del concepte (1944-1970s):

1944: L'any següent, Hans Asperger, un psiquiatra austríac, va descriure un conjunt de comportaments similars en nens amb una afectació més lleu del llenguatge i les habilitats cognitives. Aquestes descripcions més tard es coneixerien com a Síndrome d'Asperger.

1950s-1970s: Durant aquestes dècades, la comprensió de l'autisme va evolucionar. Es va començar a diferenciar clarament de la discapacitat intel·lectual i altres trastorns mentals. S'incrementaren els estudis que examinaven les causes genètiques i neurològiques de l'autisme.

3.-Consolidació del concepte (1980s-1990s):

- **1980:** El Manual Diagnòstic i Estadístic dels Trastorns Mentales (DSM-III) de la Associació Americana de Psiquiatria va incloure l'autisme infantil com diagnòstic a part.
- **1994:** La quarta edició del DSM (DSM-IV) va introduir el terme "trastorns generalitzats del desenvolupament" (TGD), que inclouia l'autisme, el Síndrome d'Asperger i altres trastorns relacionats.

4.-Evolució cap el concepte actual (2000s-present):

- **2000s:** Major comprensió i reconeixement de l'autisme com un espectre, amb una ampla gama de manifestacions i severitats.
- **2013:** La quinta edició del DSM (DSM-5) va introduir el terme "trastorn de l'espectre autista" (TEA), unifican l'autisme, el Síndrome de Asperger i altres trastorns generalitzats del desenvolupament sota una sola categoria diagnòstica. Aquest canvi reflexà la comprensió de que aquestes condicions comparteixen una base comú però es manifesta de maneres diverses.

5.- Investigació i consciència actual:

- L'investigació del TEA continua expandint-se, amb enfocament en la genètica, la neurociència i les intervencions terapèutiques.
- Hi ha més consciència i acceptació social del TEA, amb un enfocament a la inclusió i el recolzament les persones autistes i els seus familiars.

La majoria dels investigadors estan d'acord en que el TEA és resultat d'una interacció complexa entre **factors genètics i ambientals**.

Aquesta interacció pot variar significativament entre individus, el que contribueix a la variabilitat de manifestacions dins del espectre autista.

Factors Genètics

- **Herència:** Els estudis han demostrat que el TEA té un fort component genètic. Els germans de nens i nenes amb TEA tenen una provabilitat més alta de desenvolupar el trastorn comparat amb la població general.
- **Múltiples gens:** No hi ha un sol gen responsable del TEA. Varis gens poden estar implicats, i l'interacció entre aquests gens poden contribuir al desenvolupament del trastorn. Alguns gens identificats inclouen els que estan involucrats en el desenvolupament neuronal i la comunicació sinàptica.
- **Mutacions de novo:** A més de l'herència, també s'han identificat mutacions genètiques de novo (mutacions que apareixen per primera vegada en un individu i que no són heretades dels pares) en persones amb TEA.

Factores Neurológicos

- **Desenvolupament cerebral:** El TEA està associat amb diferències en l'estructura i la funció del cervell. Això inclou alteracions en la connectivitat neuronal i en l'activitat de diferents regions del cervell.
- **Neurotransmissors:** Hi ha evidències de disfuncions en els sistemes de neurotransmissors com la serotonina i el glutamat en persones amb TEA.

Factors ambientals

- **Exposicions durant l' embaràs:** Certes exposicions durant l'embaràs, com infeccions maternes, complicacions obstètriques o l'ús de certs medicaments, poden augmentar el risc de desenvolupar TEA.
- **Edat dels pares:** L'edat avançada dels pares, especialment del pare, s'ha associat amb un major risc de TEA.
- **Complicacions perinatals:** Algunes complicacions durant el part o immediatament després del naixement, com el baix pes en néixer o la hipòxia neonatal, també poden augmentar el risc.

TEORIES I HIPÒTESIS RELACIONADES

- **Teoria de la disfunció executiva:** Aquesta teoria suggereix que les persones amb TEA tenen dificultats amb funcions executives com la planificació, la flexibilitat cognitiva i el control inhibitori.
- **Teoria de la ment (Theory of Mind):** Proposa que les persones amb TEA tenen dificultats per comprendre i preveure els estats mentals dels altres, cosa que afecta la seva capacitat per interactuar socialment.
- **Teoria de la coherència central debilitada:** Suggereix que les persones amb TEA tenen una tendència a centrar-se en els detalls en lloc de percebre els patrons generals, la qual cosa podria explicar les dificultats en la comunicació i la interacció social.

SÍMPTOMES D' ALARMA EN LA COMUNICACIÓ SOCIAL

1.-Dificultats en la Interacció Social:

- Contacte visual limitat: Evita o té poc contacte visual amb altres persones
- Ausencia de sonrisa social: No responde con una sonrisa cuando de le sonrío.
- Falta d'interés por las relaciones sociales: Muestra poco o nada d'interés por jugar o relacionarse con otros niños o adultos.
- Dificultad por comprender los gestos y expresiones faciales: No entiende o utilitza de manera limitada gestos como señalar, saludar o decir adiós.

2.- Problemes de comunicació verbal y no verbal:

- Retraso en aparición del lenguaje: No dice palabras simples a los 12 meses o frases de 2 palabras a los 24 meses.
- Habla repetitiva o ecológica: Repite palabras o frases escuchadas (ecolia) en lugar de producir lenguaje propio.
- Dificultad para iniciar o mantener conversaciones: No inicia conversaciones por sí mismo o tiene dificultades para seguir una conversación.
- Uso peculiar del lenguaje: Puede hablar con un tono de voz o un ritmo inusuales, o utilizar palabras o frases fuera de contexto.

SÍNTOMAS DE ALARMA EN EL COMPORTAMIENTO

1.- Patrones de comportamiento restrictivos y repetitivos:

- **Movimientos repetitius:** Realitza moviments repetitius com aletejar les mans, balancejar-se, girar objectes o caminar de puntetes.
- **Interessos intensos i restringits:** Té un interès intens i fix en un tema o objecte específic, amb dificultat per canviar d'interès.
- **Rutines rígides:** Mostra una forta necessitat de seguir rutines estrictes i es molesta davant de canvis en aquestes.

2.- Reaccions inusuals a l'entorn sensorial:

- **Hipersensibilitat o hiposensibilitat sensorial:** Pot mostrar una reacció exagerada a sons forts, llums brillants, textures, olors o sabors, o bé no reaccionar gaire davant d'aquests estímuls.
- **Conductes autolesives:** En alguns casos, pot mostrar comportaments autolesius com mossegar-se, colpejar-se o gratant-se.

SÍMPTOMES D'ALARMA EN EL DESENVOLUPAMENT

1- Retard o regressió en el desenvolupament:

- **Perdua de habilitats adquirides:** Alguns nens poden perdre habilitats de comunicació o socials que havien adquirit anteriorment.
- **Desenvolupament desigual:** Pot tenir habilitats avançades en certes àrees, com la memòria o les habilitats espacials, però retard en altres, com la comunicació social.

SENYALS D'ALARMA PER EDAT

6 mesos:

- No mostra grans somriures o altres expressions d'alegria.

9 mesos:

- No comparteix sons, somriures o altres expressions facials.

12 mesos:

- No respon al seu nom.
- No balbuceja.
- No mostra gestos com assenyalar, mostrar, arribar o fer adéu.

16 mesos:

- No diu paraules individuals.
- A 24 mesos:
- No diu frases de dues paraules que no siguin imitacions o repeticions.

IMPORTÀNCIA DE LA DETECCIÓ PRECOÇ

- **Intervencions primerenques:** La detecció i intervenció precoç poden millorar significativament les habilitats socials, comunicatives i adaptatives dels nens amb TEA.
- **Suport a les famílies:** Les famílies poden rebre el suport i els recursos necessaris per ajudar al desenvolupament del nen.

DETECCIÓ PRIMERENCA

- **Primers signes:** Els primers signes del TEA poden aparèixer tan aviat com en els primers anys de vida. Els pares i cuidadors poden notar dificultats en la comunicació, interacció social i comportaments repetitius.
- **Pediatres i revisió del desenvolupament:** Durant les visites rutinàries de benestar infantil, els pediatres realitzen cribratges de desenvolupament per detectar qualsevol retard o anormalitat en el desenvolupament social i comunicatiu. Això normalment es fa als 18 i 24 mesos.
- **Eines de cribratge:** Es poden utilitzar eines estandarditzades com el M-CHAT-R (Modified Checklist for Autism in Toddlers, Revised) per identificar nens que necessiten una avaluació més detallada.

DIAGNÒSTIC FORMAL

- **Avaluació interdisciplinària:** Un diagnòstic formal de TEA requereix una avaluació exhaustiva realitzada per un equip multidisciplinari que pot incloure pediatres, psicòlegs, psiquiatres infantils, logopedes i altres especialistes.
- **Criteris diagnòstics:** El diagnòstic es basa en els criteris del Manual Diagnòstic i Estadístic dels Trastorns Mentals (DSM-5). Els criteris inclouen dificultats persistents en la comunicació i interacció social, així com patrons restrictius i repetitius de comportament, interessos o activitats.
- **Història clínica i observació:** L'avaluació inclou una història clínica detallada, observació directa del comportament del nen i entrevistes amb els pares o cuidadors.

DIAGNÒSTIC TARDÀ

- **Síntomes menys evidents:** En alguns casos, el TEA no es diagnostica fins a l'edat adulta. Això pot ser degut a símptomes menys evidents durant la infància o a una major capacitat d'adaptació en entorns socials i laborals.
- **Avaluació psicològica:** Els adults que sospiten tenir TEA poden buscar una avaluació psicològica per part d'un professional de la salut mental amb experiència en trastorns del neurodesenvolupament.
- **Història personal i funcional:** L'avaluació inclou una revisió de la història personal, les dificultats socials i de comunicació al llarg de la vida, i una avaluació del funcionament actual en diferents àrees de la vida (social, laboral, etc.).

LA IMPORTÀNCIA DEL DIAGNÒSTIC PER A LA FAMÍLIA

1. Comprensió i claredat

- **Explicació del comportament:** El diagnòstic proporciona una explicació clara dels comportaments i les dificultats del nen, ajudant les famílies a entendre millor per què el nen actua de certa manera.
- **Resposta a les preguntes:** Les famílies sovint tenen moltes preguntes sobre el desenvolupament del seu fill. Un diagnòstic clar pot respondre a moltes d'aquestes preguntes, alleujant la incertesa i l'angoixa.

2. Accés a recursos i suports

- **Serveis i teràpies:** Un diagnòstic formal obre la porta a una varietat de serveis i teràpies especialitzades que poden ajudar el nen a desenvolupar habilitats i millorar la seva qualitat de vida.
- **Educació especial:** El nen pot tenir accés a programes d'educació especial i suports dins de l'entorn escolar, adaptats a les seves necessitats específiques.

3. Comunitat i suport emocional

- **Grups de suport:** Les famílies poden connectar amb altres famílies que estan passant per experiències similars. Els grups de suport ofereixen un espai per compartir experiències, consells i suport emocional.
- **Reducció de l'aïllament:** Saber que no estan sols i que hi ha altres persones que entenen els seus reptes pot reduir la sensació d'aïllament i proporcionar un sentit de comunitat.

4. Planificació i estratègies efectives

- **Intervencions tempranes:** Amb un diagnòstic precoç, es poden implementar intervencions tempranes que poden tenir un impacte positiu significatiu en el desenvolupament del nen.
- **Estratègies de maneig:** Els professionals poden proporcionar estratègies específiques per abordar els desafiaments del nen, ajudant les famílies a manejar situacions difícils de manera més efectiva.

5. Alleujament de la culpabilitat i l'estrès

- **Reducció de la culpabilitat:** Els pares sovint se senten culpables o es pregunten si van fer alguna cosa malament. Un diagnòstic de tea pot alleujar aquesta culpabilitat, ja que subratlla que el tea és una condició del neurodesenvolupament i no és culpa de ningú.
- **Reducció de l'estrès:** Tenir una comprensió clara de la situació i accedir als recursos necessaris pot reduir l'estrès i l'ansietat que senten les famílies.

6. Expectatives realistes i planificació del futur

- **Establiment d'expectatives:** Les famílies poden establir expectatives més realistes sobre el desenvolupament i les capacitats del seu fill, la qual cosa pot ajudar a establir objectius adequats i assolibles.
- **Planificació a llarg termini:** El diagnòstic permet a les famílies planificar millor el futur del nen, incloent-hi la transició a la vida adulta i l'accés a serveis de suport continuat.

LA IMPORTÀNCIA DEL DIAGNÒSTIC PER A L'ESCOLA

- **Millora del desenvolupament:** Les intervencions tempranes poden ajudar a millorar significativament les habilitats de comunicació, socials i acadèmiques del nen, proporcionant una base sòlida per a l'aprenentatge futur.
- **Adaptació curricular:** Identificar les necessitats del nen aviat permet als educadors adaptar el currículum i les estratègies d'ensenyament per satisfer aquestes necessitats de manera més efectiva.
- **Recursos i serveis:** Un diagnòstic precoç permet accedir a recursos especialitzats i serveis de suport dins de l'escola, com ara logopèdia, teràpia ocupacional i suport psicològic.
- **Promoció de la inclusió:** Amb una detecció precoç, les escoles poden treballar per crear un entorn més inclusiu on els nens amb TEA se sentin acceptats i valorats.
- **Interacció social:** Els suports adequats poden facilitar la interacció social amb els companys, ajudant els nens amb TEA a desenvolupar habilitats socials i formar amistats.

LA IMPORTÀNCIA DEL DIAGNÒSTIC PER A L'ESCOLA

- **Menys ansioxa per al nen/a:** Un diagnòstic i intervenció precoç poden reduir l'ansioxa del nen al proporcionar-li eines i estratègies per afrontar els reptes acadèmics i socials.
- **Suport per als educadors:** Els mestres reben la formació i els recursos necessaris per gestionar millor les necessitats dels nens amb TEA, reduint l'estrès en l'aula.
- **Comunicació efectiva:** La detecció precoç fomenta una millor comunicació entre la família i l'escola, permetent una col·laboració més estreta en el desenvolupament i l'educació del nen.
- **Participació de la família:** Les famílies poden involucrar-se més en el procés educatiu, aportant informació valuosa i treballant conjuntament amb els educadors per donar suport al nen.
- **Preparació per al futur:** Les intervencions i suports adequats des d'una edat primerenca poden preparar millor els nens amb TEA per a una vida adulta més autònoma i satisfactòria.

INTERVENCIÓ A CASA. ORIENTACIONS

1. Crear un espai segur i ordenat

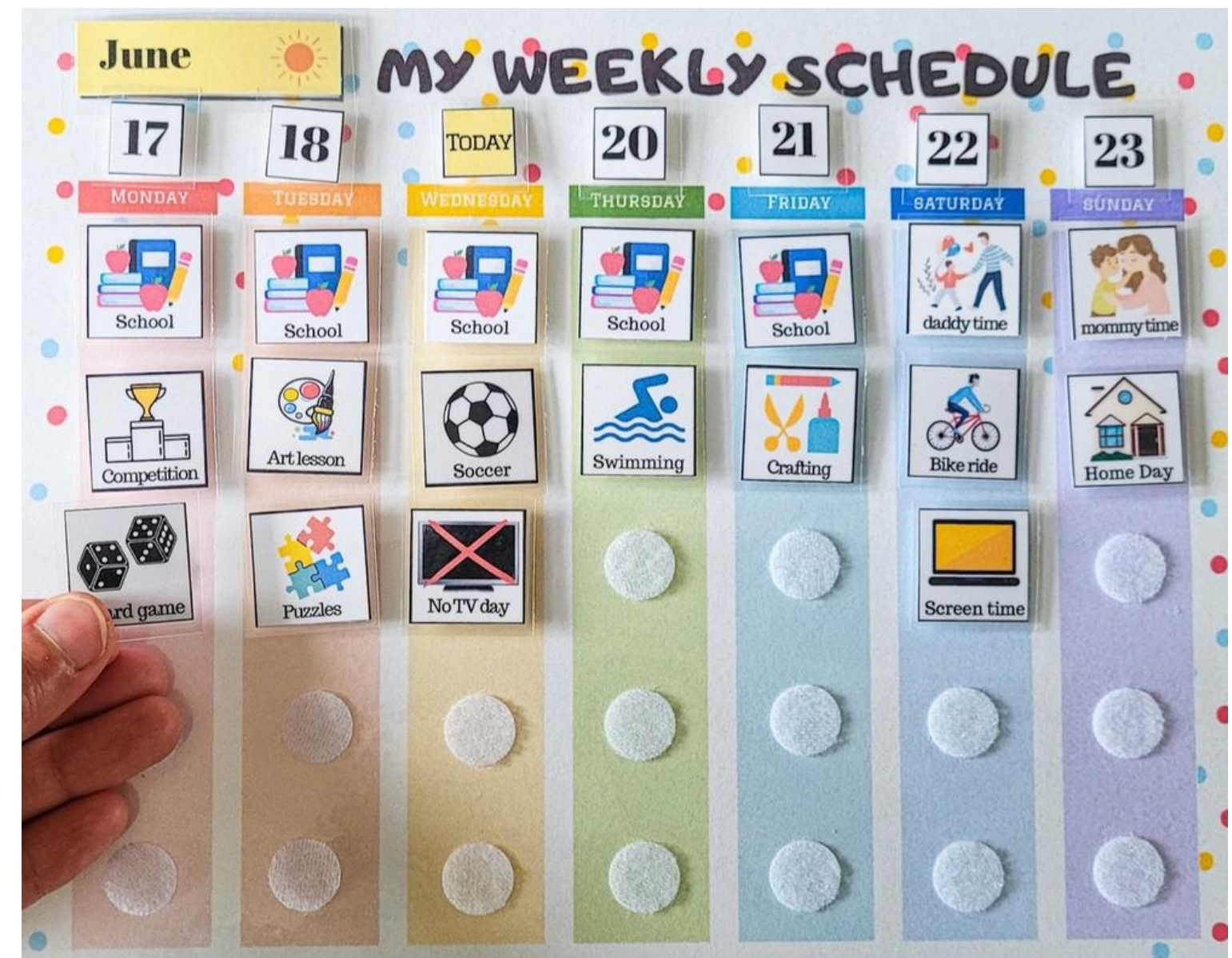
- **Zones de calma:** Proporciona espais tranquils i segurs on el nen pugui retirar-se si es sent sobreestimat o necessita relaxar-se.
- **Organització visual:** Utilitza etiquetes i imatges visuals per ajudar el nen a comprendre les rutines i les expectatives.

2. Mantenir una rutina consistent

- **Horaris previsibles:** Estableix rutines diàries i setmanals clares. Els nens amb TEA solen beneficiar-se de la previsibilitat i la consistència.
- **Transicions suau:** Utilitza senyals visuals o temporitzadors per ajudar a gestionar les transicions entre activitats.

3. Fomentar la comunicació i l'interacció social

- **Comunicació visual:** Utilitza suports visuals com pictogrames o llibres socials per facilitar la comunicació.
- **Jocs interactius:** Fomenta jocs i activitats que promoguin la comunicació i la interacció amb altres membres de la família.

INTERVENCIÓ A CASA. ORIENTACIONS

4. Suport a les habilitats socials

- **Joc role-playing:** Fomenta el joc de rol per practicar habilitats socials com compartir, esperar el torn i interpretar emocions.
- **Modelatge de comportament:** Demuestra i reforça comportaments socials positius que el nen pugui imitar.

5. Proporcionar oportunitats d'aprendre

- **Activitats sensorials:** Inclou activitats que estimulin els sentits, com jocs de textura, música suau o jocs d'aigua.
- **Interessos especials:** Aprofita els interessos especials del nen per afermar l'aprenentatge i l'engagement en activitats educatives.

6. Estratègies de maneig del comportament

- **Reforç positiu:** Utilitza recompenses i elogi per reforçar els comportaments desitjats.
- **Redirigir el comportament:** Desvia l'atenció cap a altres activitats quan es produeixin comportaments no desitjats.

7. Autocura per als cuidadors

- **Descans adequat:** Assegura't de cuidar de tu mateix i prendre temps per a la teva pròpia recuperació emocional i física.
- **Educació continuada:** Educa't sobre el TEA per entendre millor les necessitats i les millors pràctiques per al teu nen.

INTERVENCIÓ A L'ESCOLA. ORIENTACIONS

1 Estructura i Rutina

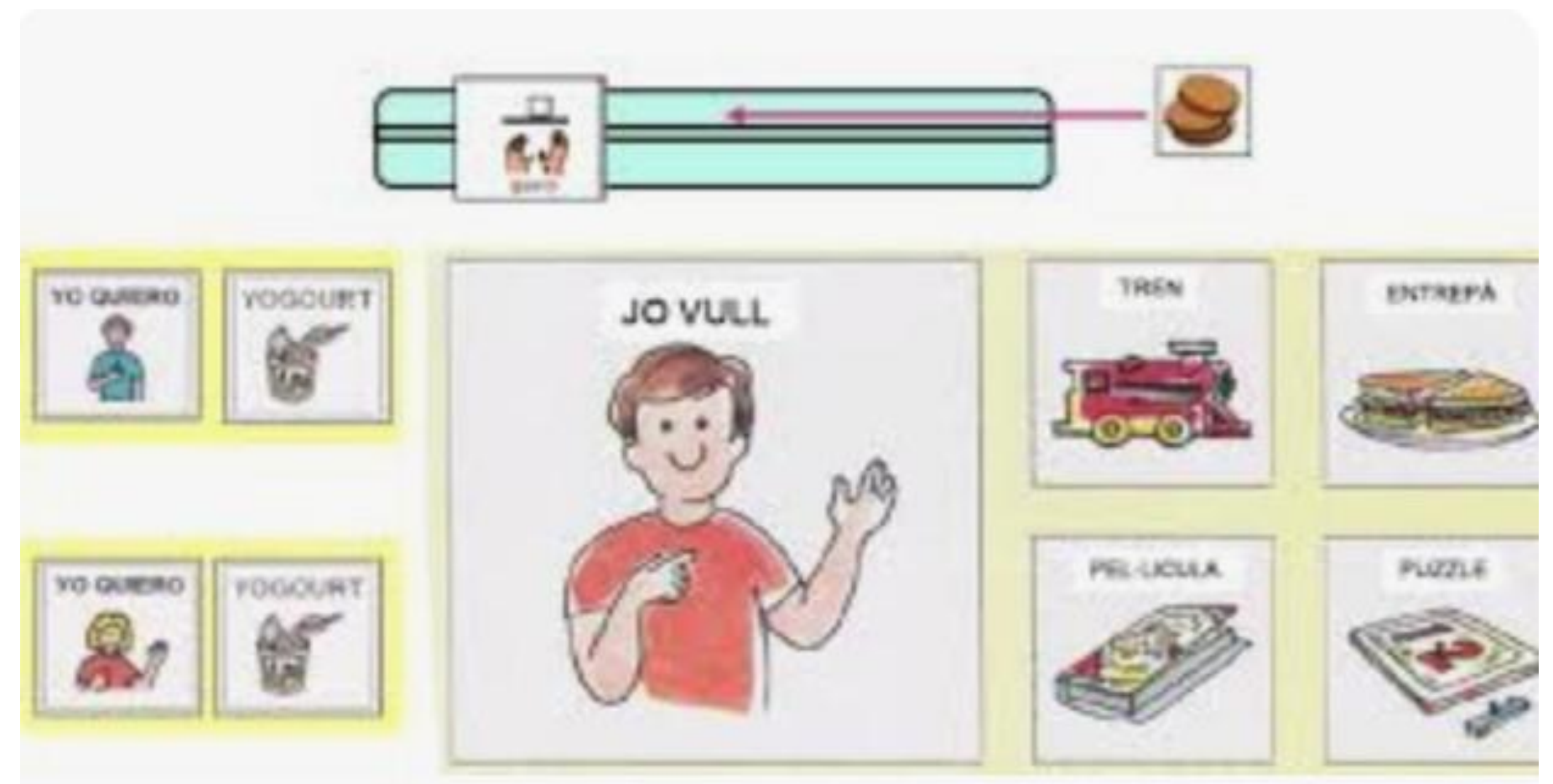
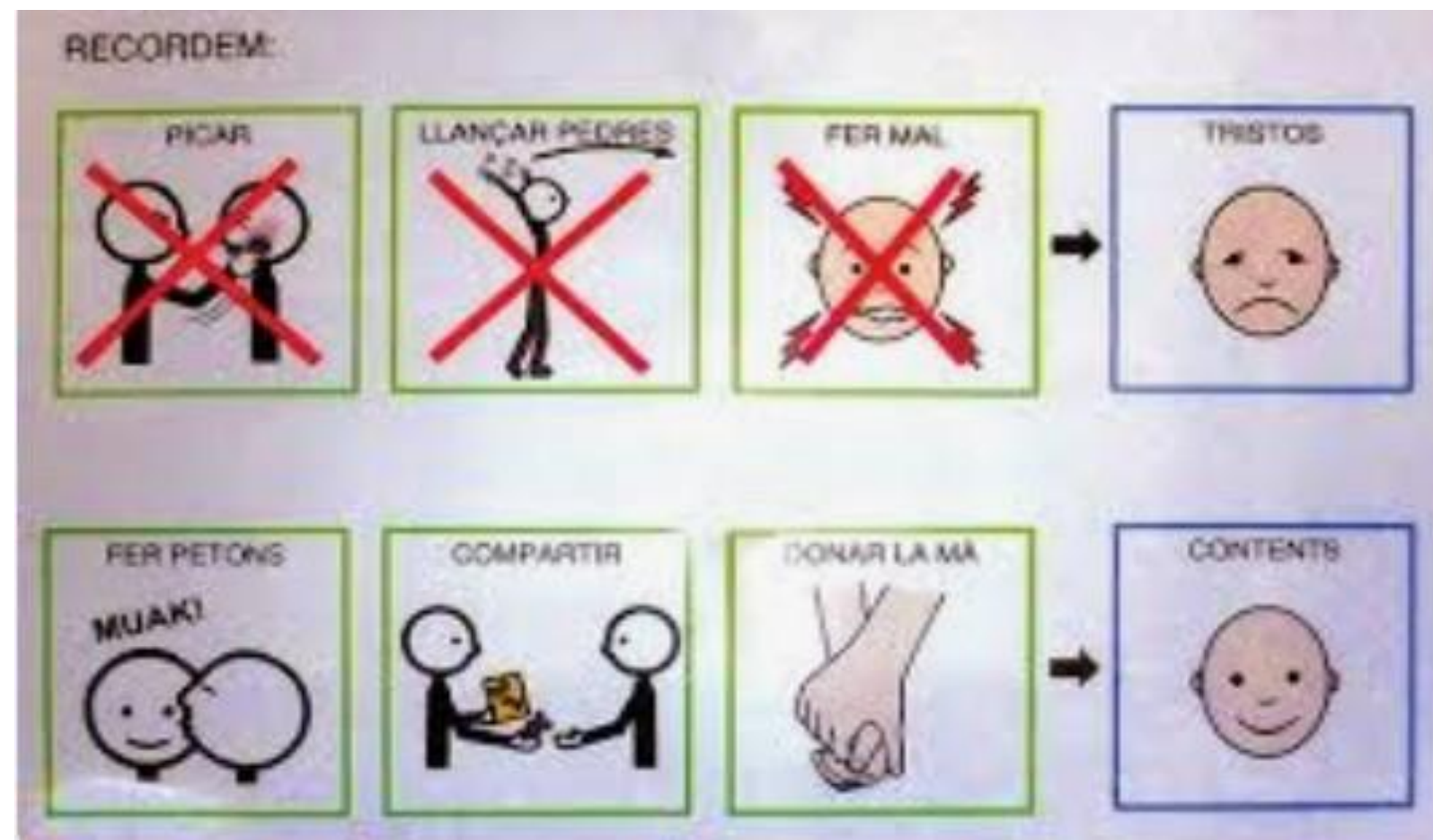
- **Horaris visuals:** Utilitza pictogrames, icones o fotos per mostrar les activitats diàries. Això ajuda els alumnes a anticipar el que vindrà i a reduir l'ansietat.
- **Transicions clares:** Avisa abans de canviar d'activitat amb una senyal visual o verbal perquè l'alumne es pugui preparar.

INTERVENCIÓ A L'ESCOLA. ORIENTACIONS

2. Adaptacions en la Comunicació

- **Llenguatge clar i senzill:** Utilitza frases curtes i clares. Evita les metàfores, l'humor o el llenguatge figurat que pugui ser difícil d'entendre.
- **Sistemes augmentatius i alternatius de comunicació (SAAC):** Aprofita recursos com els pictogrames, tauletes amb aplicacions específiques o dispositius de comunicació per facilitar la interacció.

INTERVENCIÓ A L'ESCOLA. ORIENTACIONS

3. Suport Visual

- **Instruccions visuals:** Ofereix guies visuals pas a pas per a les tasques. Això pot incloure seqüències d'imatges que mostrin el procés d'una activitat.
- **Entorns visuals organitzats:** Mantingues l'aula ben organitzada i etiquetada perquè sigui fàcil per als alumnes trobar el que necessiten i reduir la sobrecàrrega sensorial.

INTERVENCIÓ A L'ESCOLA. ORIENTACIONS

4. Suport a la Socialització

- **Grups petits:** Promou activitats en grups reduïts on l'alumne amb TEA pugui interactuar amb altres alumnes en un entorn més controlat.
- **Jocs de rol:** Practica habilitats socials mitjançant jocs de rol que simulin situacions socials reals, ajudant-los a entendre normes socials.

INTERVENCIÓ A L'ESCOLA. ORIENTACIONS

5. Flexibilitat en l'Avaluació

- **Avaluacions alternatives:** Permet alternatives a les proves tradicionals, com avaluacions orals, presentacions visuals o projectes pràctics.
- **Temps addicional:** Proporciona més temps per completar les tasques i les proves, donant l'oportunitat a l'alumne de treballar al seu ritme.

6. Gestió de la Conducta

- **Reforç positiu:** Elogia i recompensa les conductes positives per motivar l'alumne. Pot ser amb paraules, adhesius, o altres tipus de reforços que siguin significatius per a l'alumne.
- **Plans de conducta individualitzats (PCI):** Desenvolupa un PCI que identifiqui les necessitats específiques de l'alumne i estableixi estratègies per gestionar comportaments problemàtics.

BENESTAR EMOCIONAL: Sentiments comuns

1. Ansietat

- **Raons:** Pot derivar de canvis en la rutina, situacions socials desconegudes, o sobreestimulació sensorial.
- **Manifestacions:** Evitació de situacions, comportaments repetitius, o reaccions emocionals intenses.

2. Frustració

- **Raons:** Dificultats per comunicar-se o ser entès, problemes per realitzar una tasca determinada, o interrupcions en les rutines.
- **Manifestacions:** Plors, crisis de comportament, o retirada.

3. Confusió

- **Raons:** Dificultats per comprendre situacions socials, normes no explícites, o indicis socials subtils.
- **Manifestacions:** Preguntes repetitives, comportaments inapropiats o aparent desinterès en situacions socials.

4. Felicitat i Gaudi

- **Raons:** Activitats preferides, rutines segures, interaccions positives amb persones de confiança.
- **Manifestacions:** Somriures, rialles, participació activa en activitats preferides.

BENESTAR EMOCIONAL: Sentiments comuns

5. Tristesa

- **Raons:** Sensació d'aïllament, rebuig per part dels companys, o dificultats per comunicar-se.
- **Manifestacions:** Plors, retirada social, o disminució de l'interès per activitats.

6. Irritabilitat

- **Raons:** Sobrecàrrega sensorial, fatiga, o frustració acumulada.
- **Manifestacions:** Malhumor, reaccions impulsives, o irritació amb estímuls menors.

7. Empatia i Preocupació

- **Raons:** Encara que pot ser menys evident, molts nens amb TEA poden sentir empatia i preocupar-se pels altres, especialment per aquells amb qui tenen una connexió estreta.
- **Manifestacions:** Actes de bondat, interès per les emocions dels altres, o voler ajudar en situacions difícils.

BENESTAR EMOCIONAL:

Factors que influeixen en els sentiments del nens/es TEA

1. Sobrecàrrega sensorial

- **Impacte:** Pot provocar ansietat, frustració i irritabilitat. És important identificar i minimitzar els estímuls que causen sobreestimulació.

2. Dificultats de comunicació

- **Impacte:** Pot augmentar la frustració i la confusió. L'ús de suports visuals i altres eines de comunicació pot ajudar a reduir aquests sentiments.

3. Entorn social

- **Impacte:** Situacions socials complexes poden causar ansietat i confusió. La preparació i l'entrenament en habilitats socials poden millorar l'experiència social.

4. Rutinari i canvis

- **Impacte:** Les rutines estructurades poden proporcionar seguretat i felicitat, mentre que els canvis inesperats poden causar ansietat i frustració.

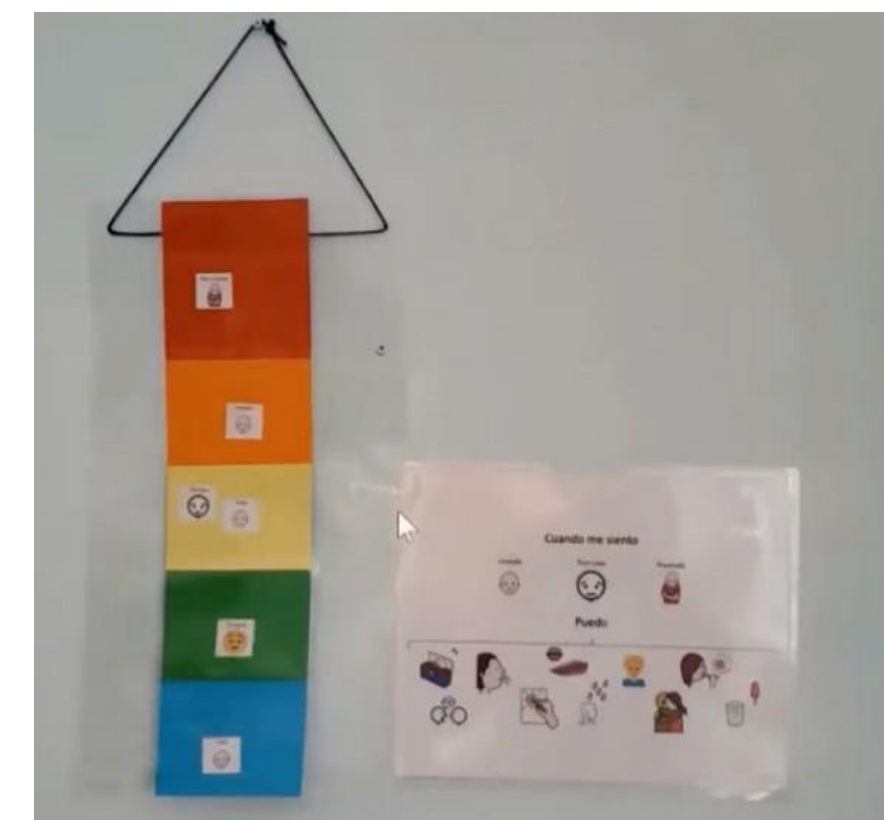
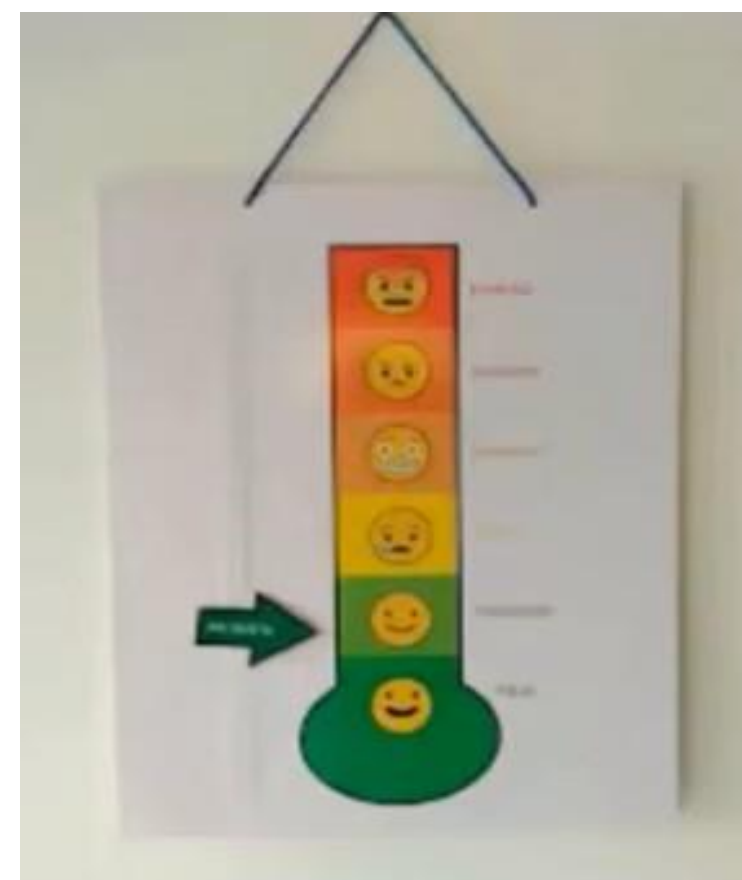
BENESTAR EMOCIONAL:

Factors que influeixen en els sentiments del nens/es TEA

IDENTIFICAR
LES
EMOCIONS

PARAULES
GESTOS
IMATGES

GENERALITZAR:
DIF. EDAT
DIF. SITUACIONS
ELS GREUS

Cas d'Alumne TEA: David

Edat: 8 anys

Antecedents familiars i història personal: David és fill únic i prové d'una família amb poca experiència prèvia en trastorns del desenvolupament. No hi ha antecedents de TEA coneguts a la família extensa. Va ser diagnosticat amb TEA als 4 anys després de presentar retard en el desenvolupament del llenguatge i dificultats en les interaccions socials.

Característiques del TEA:

- **Comunicació:** David té dificultats per comprendre i utilitzar el llenguatge verbal. Parla poc i quan ho fa, a vegades és ecolòlic o utilitza frases repetitives.
- **Interaccions Socials:** Prefereix jugar sol i té dificultats per connectar amb altres nens. Mostra poca consciència de les emocions i les cues socials.
- **Interessos i Comportaments Repetitius:** David té interessos específics i intensos en temes com els trens i les rutines. Posa molta atenció als detalls i pot tenir reaccions molt fortes si alguna cosa surt de la seva rutina habitual.
- **Sensibilitat Sensorial:** És sensible a estímuls com sorolls forts i llums brillants, cosa que pot causar reaccions de malestar o estrès.

Ajustaments a l'Escola:

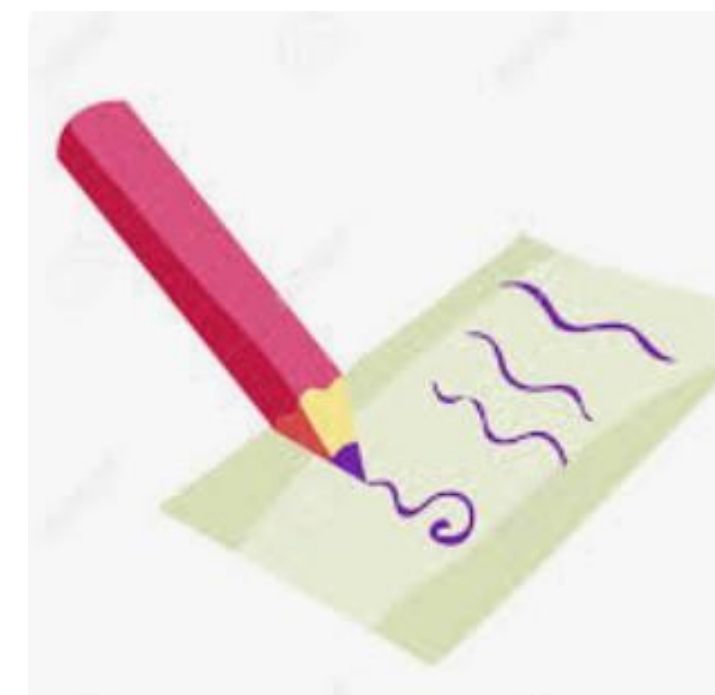
- Entorn.
- Suports Visuals.
- Adaptacions Curriculars.
- Integració Social.
- Gestió del Comportament.
- Orientació a la família.

ANÀLISI DE CAS

Ajustaments a l'Escola:

- **Entorn:** L'aula de David està dissenyada per ser tranquil·la i estructurada, amb zones de calma on pot retirar-se si es sent sobreestimulat.
- **Suports visuals:** Utilitza horaris visuals i senyals per a les rutines diàries i les transicions entre activitats.
- **Adaptacions curriculars:** David rep suport individualitzat per desenvolupar habilitats socials i de comunicació mitjançant sessions de teràpia del llenguatge i jocs estructurats.
- **Integració social:** L'educador fomenta la integració de David en activitats de grup, utilitzant jocs de rol i activitats cooperatives per millorar les seves habilitats socials.
- **Gestió del comportament:** S'utilitzen tècniques de reforç positiu i redirecció del comportament per mantenir un entorn d'aprenentatge positiu i gestionar situacions de malestar o ansietat.
- **Orientació per a la família:** S'aconsella comunicació regular amb l'escola, implementació de rutines, col·laboració amb professionals, reforç positiu...

BIBLIOGRAFIA

- Calleja-Pérez B., Fernández- Perrone A.L., Fernández-Mayoralas D. M., Jiménez de Domingo A, Tirado P., López- Arribas S., Suárez-Guinea, R. y Fernández- Jaén A. (2020). Estudios genéticos y neurodesarrollo. De la utilidad al modelo genético. *Medicina*, 80, (Supl. II), 26-30.
- Martos, J. y Llorente, M. (2018). El niño al que se le olvidó cómo mirar. Comprender y afrontar el autismo. Madrid, España. La esfera de los libros.

www.fundacionricardofisas.org

Toda la información contenida en este material es estrictamente confidencial.

© 2021 Fundación Ricardo Fisas Natura Bissé y Ricardo Fisas Natura Bissé Foundation. Todos los derechos reservados. Prohibida su reproducción total y/o parcial, ni su incorporación a un sistema informático, ni su transmisión en cualquier forma o por cualquier medio, sea éste electrónico, mecánico, por fotocopia, por grabación u otros medios, sin la previa autorización escrita de Fundación Ricardo Fisas Natura Bissé o Ricardo Fisas Natura Bissé Foundation. Todos los logotipos, marcas registradas y nombres comerciales pertenecen a sus propietarios respectivos.